

Т. А. 529

БОЛГАРИЯ

ПОЛУМЕСЕЧНО СПИСАНИЕ
ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРЕНЪ ЖИВОТЪ

Калиакра

Хр. Каварналевецъ

Всичко се изпраща до редактора на списанието Янъ Х. Яневъ
Str. Principesa Elisabeta 9 — BAZARGIC

И. К. В.

Ист. 9410

от

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ

2010 г

8916/1968

ОКРЪЖНА БИБЛИОТЕКА

Праздникът на просветата.

Денът на 24 май е най-великият и най-светлият празник на просветата на цялото славянско племе. Тоя ден напомня вълковичната памет на двамата македонци самоотверженици, които под бременото на тежкия кръст на живота и непрестанните гонения на триезичниците, подложени на ежеминутни опасности за живота, със шепи върни последователи втълпили във тях вратата на един светъл идеал, забродиха из македонските чукари към Моравия, Панония и централна Европа, кръщавайки полудивите народи в името на Христа, и разпространение словото Божие на разбран език за славянина. И когато техните пламенни слова заеха тогава по дивите Балкани, в Цариград и Рим, седалищата на тогавашните вседържители на невежеството ковах техната съдба.

Същото време, когато тия двата градове — пързият приютяващ злобата и клеветата, е вторият — пълното невежество и суеверие в името на сатаната — двамата великани на своето време покоряваха езичните племена и горди, може би, с мисълта, че вълковете ще подемат вельчието на дълата им се спуснаха по опасния и трънлив път и смъло доказаха, че Бог разбира езика на своя раб на какъвто говори той. Тогав се разклати вълковият дъб на Византия и близко почувствува пърливата вълна на собствената си лъжа древният град на кървавите арени. И подигна се гонение, гонение безумно, жестоко, гонение в името на Богочовъка.... Но бѣше вече късно, много късно. От Атон до дивите Карпати и от Далмация до Черно-море лесовите ношно време, а реките денем предаваха все по-далеч и по-далеч новото „ази, буки“... Държавата на новопокръстените бѣше в своя разцвет, Борисъ, кръстител на българите широко отвори вратите на царството си за гонените и преследвани ученици на бунтовниците. От тук, под скиптъра на Бориса, разлѣ се огромната вълна, залѣ възвишения и долини и надъ всичко проблесна мощният дух на безсмъртието на двамата равноапостоли и учители на цялото славянско племе — братята Кирилъ и Методи.....

И сега ти, добруджанецо, припомвайки свръхчовѣшките усилия на двамата твои праучители, които преодолѣха едва ли поносими тегла, само и само да прокарат в непрогледната тъмнина искрата на светлината, нима, ти, които прогледна чрез техното страдание и трудъ, ще отминешъ съ затворени очи денятъ, въ които пламти огромният незагасващ за никога факелъ на пробудата?

Опомни се, погледни тоя вѣчно горящ факелъ въ деня на двадесет и четвърти Май; тои озарява и най-отдалечения на земното кълбо славянинъ и буди въ душата му пробудата, живота, импулса към светли хоризонти — просветата.

Я. х. Яневъ.

Ст. Михайловски

Кирилъ и Методи

Върви народе възродени,
Къмъ свѣтла бъднина върви,
Съ книжовността, тааъ сила нова,
Съдбинитѣ си поднови

Върви къмъ мощната просвѣта!
Въ световнитѣ борби върви,
Отъ длъжност неизменна воденъ—
И Богъ ще те благослови!

Напредъ! Науката е слънце,
Коего въ душиѣ греи!
Напредъ! народността не пада
Тамъ, дето знането живѣи!

Безвестенъ бѣше ти, безславенъ!
О, влезъ въ историята вечъ!
Духовно покори странитѣ
Които завлада съсь мечъ.

Тѣй солунскитѣ двама брата
Насърчаваха дедитѣ ни . . .
О, минало незабравимо,
О, вие свещени старини!

Подвижници за права вѣра,
Святели на правда, миръ,
Апостоли високо славни,
Звезди врѣху славянски миръ.

Бъдете преблагословени,
О вие Методи и Кирилъ,
Отци на славянското знание,
Творци на наши говоръ миль!

Некъ името ви да живѣе
Въ всенародната любовь,
Речтѣта ви мощна да се помни
Въ славянството во вѣкъ вѣковъ.

С л а в я н и н а остана веренъ
На този славния заветъ,
Въ тържествуване и въ страдане
Извърши подвиги безчетъ.

Бѣ време писменността наша
Кога обходи цѣли миръ;
За всесвѣтовната просвѣта
Тя бѣ неизчерпаемъ виръ.

Бѣ и тъжовно робско време . . .
Тогазъ бълкански храбъръ синъ
Навеждаше лице предъ гнета
На отомански властелинъ.

Но винаги духътъ народенъ
Подпора търсеше у васъ,
О мъдрци! . . . Презъ 10 вѣка
Сѣ живъ остана ваши гласъ!

О вий, които цѣло племе
Извлекохте изъ мъртвина,
Нероденъ гений възкръсихте,
Заспалъ въ дълбока тъмнина.

ЙОРДАНЪ ИОВКОВЪ

Кошута

Не го позика, както се вика,
ами поблѣя, като кошута...
Народна пѣсенъ.

Ето тамъ, дето се спусатъ бѣлитѣ сипей откъмъ Крайница, въ дола бѣше воденицата на дѣда Цона. Стоятъ върби-1 ѣ, стои вадата, но воденицата я нѣма; останали са само едни срутени дувари, обрасли съ къпина, и две три греди, по-сивели и сплескани като гѣба. Зашото всичко това бѣше откоде и днесъ нито хората, нито мѣстата са такива, каквито бѣха едно време.

Двама души дохождаха въ тая воденица: самъ дѣдо Цоно и синь му Стефанъ. Дѣдо Цоно бѣше старъ човѣкъ. Всички стари хора са приведени и до като младитѣ гледатъ на горе, старитѣ отиравятъ погледитѣ си надолу и гледатъ земята, която скоро ще ги прибере. Но дѣдо Цоно не бѣше само приведенъ, а отъ нѣкаква болестъ бѣше просто прегънатъ надве и не можеше да ходи иначе освенъ като препрени тоятата си отзатъ на кръста и се залови съ ръце за двата и края. Тѣи той запазваше равновесие и вървеше бавно загледавъ въ земята, като че търсеше нѣщо. Когато отиваше на воденицата, той не се отбиваше нито налѣво, нито на дѣсно, обикаляше и криволене тѣи, както криволи и самата пѣтека.

Другъ бѣше Стефанъ. За него нѣмаше пѣть. Доде го видишъ, че излиза изъ село, току виждъ, отговаль се надъ воденицата, църкьналъ на баира, високъ и едъръ, какъвто си бѣше, и децата, които често влизаха въ градината да бератъ сливи, щомъ го видяха, не слизаха а просто нападаха и бѣгаха, колкото имъ крака държатъ. Ще речешъ, соколъ се спусналъ на врабчета.

Но Стефанъ не винаги набираше прѣкия пѣть за воденицата. По нѣкога той слизаше надолу отъ могилата, тамъ гдето накрай селото бѣше къщата на Муца Стоеничена. Тая Муца бѣше врачка, разбираше отъ билки, знаеше всичко за юди и за самодиви. За самодивитѣ тя казваше, че си отишли откоде, защото хората станали лоши, но все пакъ като че една отъ гѣхъ, най-хубавата, бѣше останала въ къщата ѝ. Муца имаше хубава мома. За нея Стефанъ минаваше отъ тука, когато отиваше на воденицата. Тѣ приказваха въ нѣкой затуленъ кѣтъ

на градината, между сливитѣ и слънчогледитѣ; той — застаналъ отвънъ плета, тя — отвътре; тя — руса, синеока, срамежливо навела очи; той — мургавъ, съ широки плещи, съ малка черна брада, която обкръжава лицето, но не го закрива; тънкитѣ му устни се усмихватъ, но очитѣ му си оставатъ строги, тъмни и съ по едно пламъче вътре въ зеницитѣ, въ което гори сякашъ лоша мисль.

Отъ тукъ Стефанъ вземаше ли или не цвѣте отъ Дойна, на раменетѣ му израстваха сякашъ крила, прескачаше долове, мѣташе се отъ баиръ на баиръ и за една минута бѣше при воденицата. Той отпущваше водата и кречеталото затрачваше. А каква бѣше дѣдо Цоновата воденица? Нищо и никаква къщурка, ниска, схлушена, сякашъ ластовиче гнѣздо, залепено на баира като подъ някоя стрѣха. Но голѣмъ бѣше корубестия улукъ, зелениясьлъ, измокренъ, надуть отъ водата, която го пълнеше, устремяваше се надолу и биеше въ перкитѣ на пенележката. Отъ друга страна, като изъ тъмния зевъ на пещера, водата излизаше разпенена, биеше се въ дуваритѣ, биеше се въ една мокра и лѣскава каменна плоча, поставена на среца, шумеше прѣскаше се на хиляди капчици, които като ситна роса пълнеха въздуха. На това мѣсто, винаги когато имаше слънце, се явяваше една малка дѣга. И сякашъ всяката светлина на слънцето се събираше въ тая дѣга и всичко що бѣше весело пѣеше пѣсентъта на кречеталото. Зашото наоколо нѣмаше нищо друго освенъ мълчаливи долове и тъмни гори

Единъ день Стефанъ, дѣдо Цоновия синь, излезе отъ воденицата съ мотика на рамо и трѣгна да поправа вадата. Той стигна тамъ дето водата излизаше отъ гората, разширява се наедно мѣсто и правеше тоя хладенъ и бистъръ виръ, въ които женитѣ отъ Жерула перяха губери и бѣлеха платна. Сега нѣмаше никой, презъ водата се виждаха всички камъчета на дъното на вира, а наоколо пѣсыца бѣше чистъ и изгладенъ като на панахида. Тукъ — таме по тоя пѣсакъ имаше стѣпки. Стефанъ се спрѣ, приклекна и почна да ги разглежда. Не бѣха

на коза, макаръ, че козитъ на Калистрата пасъха и пладнуваха наблизо; не бѣха и на крава, макаръ че селската черда минаваше отъ тука. Стефанъ гледаше стъпкитъ, навеждаше се повече. Най-после той се изправи, лицето му свѣтна, очитъ му заблещѣха: тия стъпки бѣха стъпки на кошута. Същата тая, която бѣше се появила въ планината и за която приказваха вечеръ женитъ, когато гледаха пожаритъ въ гората или слушаха да шумятъ коринтъ надъ село. Другъ пътъ всичко това имъ навяваше страхъ, но сега тѣ гледаха планината съ довѣрие и се радваха, защото тамъ ходеше кошутата. Овчаритъ разказваха какъ бѣгала като вѣтъръ, циганитъ дървари, които слизаха отъ планината, накичени надъ ухо съ китки здравецъ и иглика, разказваха, че я видѣли отблизо и очитъ били също като очитъ на човѣкъ.

Стефанъ, дѣдо Цоновия синъ, бѣше слушалъ всичко това. Но женскитъ умъ и женскитъ приказки за него бѣха глупости. Той бѣше якъ, бѣше ловець и мисълта за кошутата запалваше същинска вълча стрѣвъ въ гърдитъ му. Той се върна въ воденицата, взе пушката си, нарами вулята, и закачи на пояса си кратунката съ барута. После пусна водата, кречеталото замлъкна и дъгата предъ воденицата изгасна. Стана тихо и тъмно и Стефанъ забъраа по козитъ пътеки нагоре изъ планината.

Той ходи цѣль день. Слизахе въ дълбоки долове, вървеше подъ клонетъ на стари буки и стари дъбове, като подъ покрива на черква и нападалата шума, виждаше или чернитъ зърна на отроизното биле или червнитъ шипки на чудновати гъби. На едно мѣсто видѣ вълкъ, на друго ясно отпечатаната стъпка на мечка, а на трето ситни съчки се порониха надъ него, и когато погледна нагоре, видѣ кръглитъ и свирепи очи на дива котка. Стефанъ нито веднажъ не спе пушката отъ рамото си. Той се изкачаше по високото било на планината, където вѣтъра къдреше тревата на полянитъ, а наоколо бѣше синьо небе и бѣли облаци. Отъ тукъ Стефанъ виждаше надалечъ и търсеше кошутата. Но кошутата я нѣмаше.

Но той не се отчайваше и тръгваше отново. Намѣри овчарчетата и ги попита за кошутата, но тѣ, като гледаха пушката на рамото му и сключенитъ му вежди, мълчаха и дигаха рамене. Кучетата се спущаха върху него, но никой не отиваше да го отбрани. Стефанъ среща и

циганитъ дървари, весели, лъснати отъ слънцето, накичени съ цвѣте. „Къде е кошутата?“ Тѣ го гледатъ каточели гледатъ мечка, измѣрватъ съ очи високата му снага, измѣрватъ дългата му пушка. И мълчатъ. А като отминатъ, той ги чува да дигатъ страшна врѣва на своя езикъ.

За ловеца винаги остава нѣкоя надежда и нѣкое непрегледано мѣсто. Стефанъ ходи до мръкване и когато вече не виждаше нищо друго предъ себе си, освенъ черенъ мракъ, върна се въ воденицата. На другия день той пакъ преброди планината и пакъ се върна безъ да бѣше видѣлъ нѣщо. На третия день — същото. И когато, уморенъ и ядосанъ, слизахе измежду камънацитъ, чу че нѣкой го вика. Отсреща на една скала стоеше Калистратъ козарьтъ и сучеше върви отъ козина.

„Стефанеее! — викаше той дебело. Да не гонишъ кошутата брей! Грехота е! Остави гадината и си гледай момитъ, момитъ...“

И той се засмѣ тѣй, че долтъ заехтѣ.

Коего знаеше Калистратъ козаря, знаеше го и цѣло село. Вечеръ женитъ се събираха на приказка. Въ планината горѣше пожаръ; нѣмаше димъ, нѣмаше пламъци; само една начупена огнена линия, сякашъ безценна огърлица върху гърдитъ на царска дъщеря. Коринтъ шумѣха, прилепи прелитаха безшумно подъ стрѣхитъ. Средъ кръгъ отъ жени и момичета Муца Стоеничина приказваше:

„Мари! Онзи непрокопсаникъ, Цоновия синъ, тръгналъ да гони кошутата. Ще я убива. Господъ да го убие! Не се посѣга на такава гадина; нито боде, нито хапе, нито зло струва... И къде ходи, къде се явява я ми кажете? — Все около Мънастирещето. Едно време тамъ е имало мънастиръ, на св. Богородица; задали се турци и калугеритъ рекли да скриятъ честния кръсть; скриятъ го на едно мѣсто, на другия день имъ се струва че ще го намерятъ, и преместятъ другаде. А вредъ дето е стоялъ честниятъ кръсть изникнало е здравецъ... Затуй има толкозъ много здравецъ тамъ!...“

Настъпи мълчание. Муца си почиваше или пъкъ искаше да изпита думитъ си. После пакъ продължи:

„Туй мѣсто е свято. Леля Гана, Богъ да я прости, е казвала — колко пъти! — че като отишли веднажъ за здравецъ, видели тамъ една жена съ дете въ ръце“...

Муца сниши гласа си и пришепна нѣщо, женитъ ахнаха отъ очудване.

Ами, ами! завърши тя; има нѣщо. И нѣкому се привижда, като жена, а нѣкому като кошута...

Повѣя вѣтъръ. Шумѣтъ на кориитѣ се приближи и разле като грѣмъ на водопади. Женитѣ станаха и се разгълчаха на раздѣла. Въ мрака подъ сѣнката на стрѣхитѣ се плъзна сѣнка на човѣкъ, който бѣ подслушвалъ и бързаше да го не видятъ. Той бѣше Стефанъ.

На другия день той бѣше пакъ въ планината. Смѣ се, като си спомни думитѣ на Муца Стоеничена. Той пакъ търсеше кошутата, но бѣше станалъ потърпеливъ и за да не му догѣга времето, мислеше си за друго. Мислеше за Дойна, съ която не искаше да се срещне, докато не улови кошутата, но мислеше и за Димана, мургавата и черноока като цигѣнка Димана. Тя не приличаше на Дойна, мълчеше, гледаше изъ подъ вежди, но каква силна и гѣвкава снага имаше! „Не бива, дума съмъ далъ“, казваше си Стефанъ, като си спомняше пакъ за Дойна. Но мисълта му отново се раздвояваше и той мислеше, ту за едната, ту за другата. Това го развеселяваше, вмѣсто да го рагрижи и той като на подбивъ се питаше: „Дойна или Димана? Русата или чернооката?“

Веднажъ той бѣше седналъ да си псчине при едни скали до Мънастирището. Изведнажъ като че нѣщо му каза да се обърне: наблизю на една поляна, отпредъ тъмната стена на гората, стоеше кошутата! Стефанъ трепна, разтрепера се, сърцето му заби. Но той се съвлада и насочи пушката. И се замѣри, въ лѣвия хълбокъ, въ сърцето... Изведнажъ, като че бѣла мѣгла се спусна предъ очитѣ му, после изгуби и въ здрача и въ сиянието на залѣза той пакъ видѣ кошутата, но подъ нея стоеше жена и я доеше! Какво да прави? Да стреля, ще убие жената. Той отпусна пушката — жената се изгуби. Насочи пакъ пушката — тя пакъ се яви. Потрети — същото. Изплашенъ, смаянъ, той скочи: кошутата бѣше се изгубила. Тогава безъ да се бави, безъ да се обърне повече, той бързо заслиза надолу.

На другия день той не излезе отъ воденицата. „Уморѣѣ бѣхъ, мислеше си, никаква жена не е имало, трѣбваше да стрелямъ.“ И той се развеселяваше, замислеше за Димана, усещаше се силенъ да събори планината. И като знаеше, че въ село, ще му се смѣятъ обвземаше го умраза противъ хората и макаръ, че вече бѣше взелъ какъ отъ торбитѣ съ

жито, оставено за мелене, вземаше още по толкозъ. Воденицата се повреждаше нѣщо и той работеше съ часове за да я поправи.

Другъ пътъ той мислеше за Дойна, разкайваше се. Не мислеше вече да ходи въ планината и да гони кошутата. Сърцето му се изпѣлваше съ доброта и той връщаше обратно въ торбитѣ житото, което бѣше открадналъ. Работата му спореше, поправяше повреденото и воденицата трѣгваше. Дъгата надъ вадата та свѣтваше.

Единъ день той чу гласа на Калистратъ, козаря и излезе.

„Стефане! викаше той, каде ти са очитѣ слѣпъ ли си... току предъ воденицата... Ей я е де е!“

Стефанъ проследи протегнатата ръка на козаря и видѣ кошутата, която въ последнитѣ скокове на бързия си бѣгъ се изгуби въ гората. Долѣтъ ехтеше отъ смѣха на Калистрата.

Тогава той изнесе пушката за да бѣде готова. После я внесе и пакъ я изнесе. Мислеше ту за Дойна, ту за Димана, ту крадеше отъ житото, ту го връщаше назадъ; воденицата ту спираше, ту трѣгваше и предъ нея дъгата или се изгубваше или се яваше отново...

Додоха Петрови заговезни. Мръкна се и надъ черната тъмнина надъ селото, като дъждъ отъ падащи звезди, свѣтѣха запаленитѣ стрели, които децата хвърляха. Изгрѣ месецътъ и кориитѣ зашумяха тържествено, тежко като стара пѣсенъ, която се пѣе на трапеца. Дойна излезе на двора, погледна месеца, послуша кориитѣ, после мина въ градината и спрѣ на онова мѣсто, дето се срѣщаха съ Стефана. Не се чуватъ стѣпки, не иде никой. Тогава тя излезе на вѣнъ. Цѣлиятъ Боцуръ се бѣлѣе, като че е постланъ съ бѣли платна; планината се отпуснала, почива; само долу горитѣ са тъмни, тъмно е и въ дола, където е воденицата на Стефана. Едно прозорче свети тамъ, едно око гледа, окото на Стефана. Очитѣ и се примрежватъ отъ слъзи и това око почва да мига, започва да я вика. И тя вѣрви, безъ да знае какво прави, безъ да може да се възпре. Какво има, ако отиде да посрешне Стефана? Сега е заговезни. Сега хората се прощаватъ, прегръщатъ се и се цѣлуватъ... Прегръщатъ се и се цѣлуватъ...

И тя вѣрви напредъ, не вѣрви, а леги. Снуца се въ дола и възлиза нагоре. Прозорчето свети, но воденицата е спрѣла. „Стефанъ гони кошутата, мисли

си тя; чакай да го излъжа.“ И като се сниши задъ шубракигъ, поблея, като кошута.

Сѣнката на голѣмъ човѣкъ се мерна предъ воденицата. Това е Стефанъ. Той гледа развлатенитѣ кло̀ни и ясно вижда кошутата. Тя е голѣма и черна. Стефанъ насочва пушката. Нѣви вълни отъ бѣла свѣтлина падатъ отъ месеца и заливатъ гората. И ето подъ кошутата се явява жена, месеца огрѣва лицето и, косата и . . .

Стефанъ трепва; тегли се назадъ, търси нѣщо да се опре. Цѣла огрѣна отъ месеца, жената е предъ него. Дойна.

„Дойне, вика той. Дойне, ти ли си! Тя се смѣе.

„Ти ли си, повтаря той. Защо дойде? — Ехъ, зашо додохъ. Додохъ . . .

Тя се радваше, защото го вижаше и безъ да го бѣше мислила, каза:

„Дойдохъ да ти престана. Ей на, преставамъ ти! Искашъ ли ме?

Стефанъ не каза нищо, улови я за ръката и я поведе къмъ воденицата. Щомъ прекрачиха прага и двамата се сениха: чу се шумъ, нѣщо запука, разплиска се вода, кречеталото затрака. Воденицата тръгна сама.

Изъ „Староплашкински легенди“

Отплата.

За вѣрата ми въ живота,
за мойгѣ пламени мечти,
за дето мислехъ, че в' човѣка
искра божествена блѣсти;

За дето злото азъ презирахъ
и ненавиждахъ отъ сърце;
а храмъ на правдата въздигахъ,
с' открита смѣлостъ на лице—

И по се болно свѣи сърцето
последни капятъ кашаи кръвъ;
и бръчкитѣ ми по лицето
са знацитѣ на черна стрѣль...

Сѣдбата тежко ми отплаща:
на прахъ ми волята разби,
следъ ударъ, ударъ ми изпраца
и още много може би...

А не остааха надежди
душа ранена да крепятъ;—
мѣгляви спомени отъ прежди
по нѣвга ще ме навѣстятъ...

Д. П.

Суша.

Гори свѣта, гори земята
и жадна зѣе родна прѣсть,
надъ посѣвитѣ по низята
стѣрши отдавна смъртенъ кръсть.

И жално блѣе закло стадо,
и моръ настига кроткий волъ;
по кладенцитѣ старо, младо
проклина грѣшно, с' черна боль...

Прострелналала се в' небесата
за милость птичката запѣи,
по в' мигъ се вцеленягъ крилата,—
отъ клюнъ невинна кръвь се лѣи.

Гори свѣта, гори земята
и жадна зѣе родна прѣсть;—
за грѣхъ незнаенъ небесата
изпрачатъ грозната си мѣсть.

Д. Паскалевъ

Янъ Х. Яневъ

Добруджанскитѣ поля.

Мълчатъ тѣ

—Равна площъ, губяща въ далечна дрезгавина вълнѣе въ трепетъ приятна омара. Ни шумъ, ни глъчъ, ни пѣсни, ни весель смѣхъ. Всичко се свило въ скута на мълчанието.

Мълчатъ полята обширни, развѣли златисти гриви, класоветѣ морно се свеждатъ.

Мълчи вѣтъра и сладко люлѣе въ тиха забрава житното море.

Мълчатъ птички и трепкатъ крилца жадущи за просторъ и весель животъ.

Безмълвно тегне въздуха, мълчатъ горе небесата.

Тукъ нѣма нито високитѣ планини на Алпитѣ съ вѣчно бѣлѣещи се снѣжни върхове, нито шумно пенящи ручейчета, клокочащи изъ буйната трева, нито гъститѣ, девствени гори на свѣщениия Атогъ.

Тукъ човѣкъ се ражда средъ мъжитѣ на черния трудъ и съ потъ на чело мълчаливъ до гробъ стене задъ ралото. Сутринъ, кога хоризонта се облива съ свѣтлочервена багра и зарята се разрежда въ бистри алени ивици, тогазъ той неуморно бразди коравата земя и пѣе безмълвно.

Пустата, бездушна равнина вплотила въ него скучната монотонность, отразила всичката си суровость и плоскость и неговата пѣсень е суха и еднообразна, тъжна и печална, както и голитѣ поля що се губятъ предъ очитѣ въ далечна, синкава мъгла . . .

Нощъ въ Калиакра.

Гасне свѣтълъ день въ тъмна нощъ.

Черни облаци, като мрачни легиони бродятъ по небесната ширъ, а сегисъ тогизъ нѣкоя свѣтлива звезда засмѣна просвѣтла изъ облацитѣ и мигновено се скрива. Студенъ вѣтъръ остро бушува крайбрѣжнитѣ пуцинаци и цвили между тъмнитѣ скали.

Долу въ черната бездна, кадѣто нощта е хвърлила тъмната си непрогледна мантия надъ запененитѣ води, вълнитѣ яростно се блѣскатъ о скалитѣ. Като че ли прииждатъ тѣ съ нови, неизчерпаеми сили, съ громко ура и бурни пѣсни откъсватъ цѣли отломъци отъ скалитѣ и на буйни талази, задавени въ смѣхъ и сълзи, отвличатъ ги шумно въ морскитѣ дъна огласийки тъжно наоколо брѣговетѣ.

Тѣхнитѣ шумъ нейде далечъ се слива въ дивна пѣсень; тѣ пѣятъ: Ту съ дивъ ревъ врѣхлитатъ бѣсно, ту тихо и лениво плискатъ шеметно и като че ли разказватъ вълшебни приказни. И въ страненъ шепотъ тѣ шепнатъ за пре-

живѣли страхотни дни, за мрачно минало оросено съ кървави сълзи, за дни тъмни, въ които не проблѣсвалъ весель слънчевъ лъчъ, за времена черни неради, за нещастия ужасни и мъки страшни. Въ тѣхнитѣ страненъ шепотъ, тѣй страшенъ въ тая тъмна нощъ отеква жаловно припѣва на страдания нечовѣшки замѣсени съ стенания и вопли, въ чийто отгласи кипи чувство на злобна мѣсть и кърваво отмъщение...

Припада нощта страшна, черна. Скалитѣ онѣмели зловещо стърчатъ и придаватъ на нощта по ужасна гледъ. Чайка креслива мерне се надъ водата и се губи въ тъмнината. Развилня се страшна буря и отчаяно размѣта се морето. Само фарътъ на Калиакра единственъ бдителъ, бодъръ стражъ, надежда и спасителъ на залутанъ корабъ въ мракъ и неизвестность провира се презъ тъмнитѣ гѣнки на страшната нощъ въ волната игра на вълнитѣ и спокойно, сладко зацѣлува разпененитѣ води . . .

Ив. X. Василевъ

На дача.

На Боланский.

Градецът бѣ съсемъ малъкъ и заглъхналъ, отъ ония провинциални градове съ криви, калдъръмени улици и низки схлупени здания, въ които живога минава мудро и провлечено, безъ всѣкакви разнообразия. Отвѣдъ, като сребърна ница протича рѣката, също тъй лениво и монотонно, както и самия животъ. По настраниса построени банитѣ, гнили дървени бараки, въ които гоститѣ отъ околнитѣ градове лѣте, внасяха що годе оживление. Тѣ идваха на шумни оргии, разпуснали се мъже въ елегантни модни костюми, дами съ широкополи шапки, къси и много тънки рокли, подъ които съсемъ ясно се очартаваше всичко, цѣли плувнали въ коприна и най-финни материи...

Тогава цѣлото градче се обновяваше и едно безгрижие и празнота обхващаше всички. Въ малкитѣ пусти бирарии се носеха игривитѣ звуци на латерна, звѣняха чаши, гъмжеха политически разговори, спорове. Курорта кипеше.

Но идваше есентъта и туряше край. Бавно закапваха първитѣ листа, небето се изяснеше, водата ставаше хладна, тиха болезненост обхващаше градчето. Гоститѣ си отиваха единъ следъ други, все тъй весели, бодри, за да дойдатъ на ново идното лѣто. И градчето утихваше като гробница, въ което преди малко е имало живи хора.

Градскиятъ лекаръ бѣше сухъ и дребенъ, съ малка прошарена брадичка, съ черни смолести рамки на очилата, облеченъ вѣчно въ своя черенъ назаменимъ фракъ. Той прекарваше всичкото си време въ едно затѣнтено кафене срещу амбулаторията му. Тамъ играеше на табла съ младия учителъ на прогимназията. Тоя, последния, бѣше пълна противоположностъ на доктора. Строенъ, мургавъ момъкъ съ голѣми руси коси, бронзово правилно лице и ясно сини очи въ които бѣ изписана една студена ласка. Неговорливъ, всѣкога унесенъ, него нищо не интересуваше. Той нѣмаше почти никакви познанства, живѣеше уединено, и единчкия човѣкъ, когото допусна до себе си бѣ лѣкаря. Но и съ него той не говореше много. Тѣ само играеха на

табли, обѣдваха понѣкога заедно, разхождаха се въ градината. Отъ друга страна доктора отбѣгваше да го разпитва, или да говори за него, когато го запитваха...

Очитѣ на учителя бѣха сини и замислени. Може би, той бѣше отъ ведрата страна на веселото море, кадето въ вихрения брѣгъ на вълнитѣ тичатъ разерени делфини, и въ всѣка водна капчица се усмихватъ милионитѣ очи на слънцето. Тамъ по едни бѣли скали той е ималъ една романтична историйка, която го е направила за презъ цѣлъ животъ замисленъ.

Тази година лѣтото бѣ особенно жешко, баракитѣ се запоправяха отрано, застроиха се и нови. Познатото обновление обхващаше градчето.

Единъ денъ доктора заговори оживено:

- Имамъ една далечна племеница...
- Палава... лудичка...
- Естествено!
- Прелестно момиче!...

Съ това се свърши.

Но другъ пътъ той подзе наново.

—Имамъ писмо отъ моята племеница....

- Язди колело...
- Свири на пияно...
- Той се усмихваше.

Лицето на учителя оставаше каменно и строго. Очитѣ му бѣха кротки и замислени.

Тази година гоститѣ дойдоха твърде отрано. Старитѣ, съ дрипавъ видъ хотели загъмжаха като роякъ пчели. Въ салкъмовата градина предизвикателно се замѣркаха заголени рѣце, сладно засмени лица, блуви отъ прозрачна материя, пѣстри коприини чадъри съ дебели костени дрѣжки, пози.

Всичко това минаваше незабелѣзано отъ младия учителъ. Дори и когато нѣкоя по-смѣла дама му подхвърляше по съсемъ невиненъ начинъ единъ милъ погледъ. Той се разхождаше въ градината, пушеше съ невѣзмутимо спокойствие цигарата си, после бавно излизаше....

Доктора заговаряше за своята племеница:

- Славно момиче!...
- Тя, може би, едва има осемнаде-

сетъ години.

Той притваряше унесено очи:

—Хубаво е човѣкъ да има близки, свои...

Учителя неопределено се усмихваше. Дали той имаше близки, свои?... Тъгуваше ли за тѣхъ?... Той никога не говореше за себе си.

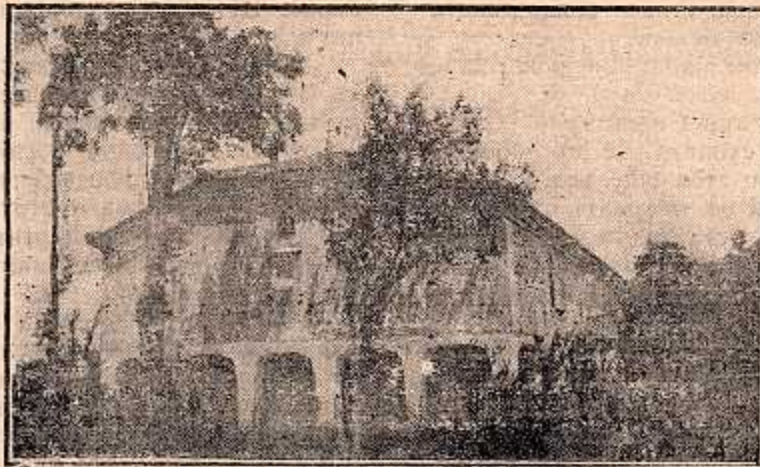
Доктора съвсемъ бѣ занемарилъ своитѣ болни и амбулатория. Той прекарваше всякото си време въ кафенето, играеше на табли съ учителя, говореше понѣкога за своята племеница, или си спомняше младостта. Курорта незабелязано минаваше край тѣхъ. Но веднажъ той подхвана възрадвањ:

—Моята племеница ми готви единъ оригиналенъ сюрпризъ!... Хитра е тя... дяволката... Той доволенъ клатеше глава... Единъ день тя ще дойде ненадейно, неочаквано тука, при насъ — ще ни изненада... О,.. хубава е тя... Колко много е хубава тя?...

Учителя тихо подесвиркаше съ уста. Очитѣ му оставаха все сини и замислени...

—Чудата, тихо продължаваше доктора. Тя наистина неочаквано ще дойде... Азъ вѣрвамъ, че тя ще дойде неочаквано, какъ ѝ вѣрвамъ азъ, какъ ѝ вѣрвамъ азъ...

Една звездна вечеръ, той се връщаше късно въ дома. Улицата бѣ съвсемъ безлюдна. Сѣнкитѣ на дърветата падаха

на черни петна по земята. Тука таме отъ прозорчетата на спретнати къщички надничаха боязливи светлини.

До самата пътна врата, задъ него прозвѣннаха неспокойни сдадени стѣпки... Той се обърна... Въ пуховата мрачина се изряза бѣла сѣнка... Матова червенина обля странитѣ на учителя, въ очитѣ му заигра неспокойна усмивка, той като че ли изведнажъ се преобрази, но може би затова бѣше виновна само ноцта, знойната лѣтна ноцъ, която има това свойство, да предава особено изражение на нѣщата, свое специално, съвсемъ различно отъ каквито са си въ сѣдностъ... Въ ушитѣ му се разля мекъ, топълъ шепоть:

—Защо вие ме отбѣгвате?... и се правите, че нищо не виждате?... Азъ тѣй се надѣвахъ, че вие ще направите първата стѣпка... Тѣй се надѣвахъ...

Той стоеше неподвиженъ като изваянъ отъ камѣкъ. По лицето му се изписваше мъчително отчаяние.

Две влажни рѣде се сложиха около

плещитѣ му. Обля го горещо, сладно дихание... Той не помръдна нито съ рѣка. Бѣше съвсемъ безучастенъ.

—Момче... любимо, сладко момче! —нaнoвo звѣнна топлия задъхнѣнъ шепоть и звездитѣ дяволито смигнаха и черното кадифе на небето вдѣхна толкова голѣма искренность и довѣрие, и толкова негa и страсть се разля въ ведрата ноцна тишина?...

Ето! Отъ нѣколко седмици въ градчето гостуваше единъ столиченъ капитанъ, и бѣ наелъ стая точно срещу квартирата на учителя. Неговата жена, млада, хубава, оригинална, превъзпитана въ духтѣ и ецентричноститѣ на младитѣ столичанки, не веднѣжъ бѣ спирала красноречиви погледи на младия учитель, когато сутринъ излизаше или по обѣдъ се връщаше отъ училище. Тя го подканяше съ очи, или нахално се усмихваше, или прехапваше устни, когато той се подадеше отъ нейде. Тя биваше обикновено до позореца, или вѣнъ на двора,

предизвикателно изпънала се на донесения от столицата *chez longue*, въ най-съблазнителна поза. Понѣкога, дори, тя ужъ най-невинно се посмѣстваше тъй, щото и бездруго късата рокля се свличаше малко нагоре и откриваше значителна частъ бѣли, пълни, художествени бедра. Но учителятъ оставаше чуждъ и пасивенъ.

Сега той неопределено се усмихваше.

— Ние ще се срещаме, страстно шепнеше тя.— Следъ нѣколко деня той ще замине... Да! Да!... И тя продължително, съ жаръ го целуваше, по устнитѣ, бузитѣ, очитѣ, коситѣ...

Въ синия мракъ се разляха тихи стъпки... Тя трепна, стисна силно ръката му, и се откъсна отъ него.

— Чуванъ ли?... долетя нейния гласъ, ние ще се срещаме.

И наоколо стана пакъ тихо. Стъпкитѣ замряха, стопиха се въ нощния димъ. И учителя стоя още дълго, неподвиженъ, като да бѣ обърнатъ отъ нѣкой вълшебникъ на статуя, изобразяваща безкрайно очудване и възторгъ.

И наоколо затекоха равни хладни дни, и нищо въ живота му не се измѣни. Той редовно продължаваше да се разхожда съ доктора въ градината, играеха на табли въ кафенето, понѣкога обѣдваха заедно. Курорта кипеше наоколо.

Но веднажъ доктора заговори тъжно.

— Моята племенница се годила...

Учителя заудря съ прѣсти по масата.

— Лудата... лудата... Тя нѣма да изпълни своя сюрпризъ... Тя никога нѣма да дойде.

Лицето на учителя бѣше бледно и спокойно. Очитѣ му студено се усмихваха.— Тоя пътъ той се прибра рано въ къщи, и презъ цѣлия день не излезе. Но това никому не направи впечатление. Нѣколко деня подредъ той не излизаше отъ къщи.

Една късна вечеръ излезе буря размесена съ каленъ дъждъ. Бѣсни светкавици и грохотъ пореха катраненото небе. Салкъмитѣ стенеха отъ болка. Тогава

отъ къщата на учителя плъзна една черна сѣнка и олюлявайки се затъна въ мрачината... Въ следния мигъ се разлихъно безвучно почукване по нечии врати... И звѣннаха сладни заплетени стъпки, упойка на топло сладостно дихание и единъ коприненъ гласъ като магия:

— Най-последно... Азъ толкова много те чакахъ... Толкова се измѣчихъ... Ти... ти...

Чу се пракъснатъ звукъ на целувка, и стъпки, стъпки... сдавени, неравни, и после една безкрайна тишина, въ която пѣеше ноцта. Вътъра свиреше по покривитѣ, повдигаше облаци прахъ, засипваше листата на дърветата, прозорцитѣ. Високитѣ салкъми се превиваха въ смъртенъ смѣхъ. Небето бѣше черно като смола. Една луда радостъ пѣеше по улицитѣ.

На другия день намѣриха учителя въ стаята му, мъртавъ вцепененъ. Нищо въ него не бѣ променено, лицето му бѣше хубаво, спокойно, и само въ широко отворенитѣ му неподвижни очи бѣ изписана една голѣма пустота.

Въ стаята бѣше пълненъ безпорядкъ. На пода се търкаляше захвърления и още пълненъ револверъ.

На масата намериха една бележка, написана съ равенъ красивъ почеркъ:

„Доктора има една далечна племенница. Млада, хубава... Славно момиче!... Доктора я обича като очитѣ си, защото е хубава... Далечната племенница се годила... Сега тя никога нѣма да изпълни своя сюрпризъ, никога нѣма да дойде тука, да навести своя старъ, добъръ чичо... Защото е годена...“

Повече нищо. Но това написано нѣмаше нищо въ свръзка съ самоубийството. Всички и най-много доктора, бѣха изненадани. Той търкашо разсеяно очитѣ си, и отъ време на време хващаше и дърпаше по единъ косъмъ отъ малката си брадичка, което показваше, че иска да си припомни нѣщо.

После, отиде въ кафенето.

Настѣпваха първитѣ есенни дни, небето постепенно се изясняше. Курорта бѣ на привършване.

Изъ цикъла „Отломки“

на † Хр. Смирненски.

Навѣнка ноцѣта е на морски сирени
Разплела златнигѣ лунни коси,
И сѣкаше отъ горе звездатѣ засмеши
Зовагѣ те въ далечнѣ неизвиднѣ огранѣ.

И тая ноцѣ друже ние пакѣ сме събрали—
Орисани всички отъ орисѣ едни;
И тая ноцѣ друже ние пакѣ сме пияни:
Отъ вино, безсѣнѣ и страшна тѣга.

Отъ всички презрениѣ съмѣ, отъ всички
отхвърленѣ,
Въ вино азѣ трояз отровени дни,
За нши отдавна е жребия хвърленѣ,
О, братя пияни! О, блудни сестри . . .

Отъ детската люлка познали нерадостѣ,
Отроза завили отъ майчина грѣдѣ
—Погребахме всички и ний нашата младостѣ
Средѣ оргий безумни, средѣ вино и плѣтѣ.

Не виждашѣ ли друже, на всички тукѣ
събрали,
Въ очигѣ пияни чете се грехѣтѣ;
О, нека да вдигнемѣ последни стакани
И въ стѣнна умора ни свари денѣтѣ

...Навѣнка ноцѣта е на морски сирени
Разплела златнигѣ лунни коси . . .
Потъватѣ въ мрака и глъхнатѣ смирени
—Пиянигѣ звуци на блудни жешѣ . . .

Макѣ-Розинѣ

Полунощенѣ часѣ

Дълбока ноцѣ...луната тѣжно грѣе с'бледенѣликѣ,
Звезди блещатѣ тѣжно— очигѣ сякашѣ на тѣ-
гата.
А глухѣ тамѣ буха, зловецѣ, из кукумявка викѣ
И хищно дебне катѣ пантера сѣдбата . . .

А адски духѣ, отъ злоба сякашѣ шепне: „ти си робѣ!
Погледай!—ножѣ земята цѣла, робѣ до робѣ.“

Вий роби били сте,-сте, и роби ще умрете!“..

И в'тая тиха ноцѣ-земята чини ми се гробѣ,
Луната—факелѣ бледѣ надгроба,
А азѣ—надгробно, бедно, натѣжено цѣтѣ.....

9 Мартѣ 1928
Харманцидѣ

Николай Минчевѣ

Привечерѣ

Денѣтѣ угасна и тихо катѣ вълна
Залива града нечеренѣ здрачѣ,
Сълно плава теменужена мъгла—
Негде стене безутешенѣ плачѣ....

Въ рѣце склошима морѣа си глава
До масата седя унило
Унесена въ една губава мечта—
По тебе дете мило . . .

Копнежко свела меки си лѣчи
Погалва ликѣтѣ ми бледѣ луната,

Тѣга притваря моятѣ очи—
Пакѣ тебѣ жадува ми душата . . .

И дебне тревожно тѣмна ноцѣ
Съблазно сегне мѣртвото поле,
Азѣ замирамѣ въ горестѣ и немощѣ
Скрѣбѣ ниже болно ми сърце . . .

Съ тѣга безмѣрѣ ме гледа моя бленѣ
Летящѣ далечѣ въ незнаенѣ свѣтѣ
И нѣщо проплаква замира въ менѣ—
Любовѣта ми тайна безѣ ответѣ.

В. Х. Лолова

Кога нощта царува.

(Поезия въ проза)

Тишина царува навред; отдална втървя утихва в гората, само от време на време, я къде изподъ земята се обажда гласътъ на щурецъ, който съ монотонната си, но приятна пѣсенъ огласява цѣлата заселена и възхвалява природата. Кога ще се допѣ таа пѣсенъ, кога ще престане да бѣде хубава вечно младата природа?

Чува се тихото-клопочене на бистрото поточе, като вечно кипищъ изворъ на младостъ и на щастие, което нежно призгестува нощта.

Слънцето обшарило съ пурпуренъ цѣтъ небосвода, тихо клони на западъ, като прибира последнитѣ си алатожелти лъчи, които крадничкомъ се промѣкватъ между вековитѣ дървета въ гората, оставагъ прощална цѣлувка по листата и отпѣтуватъ за да се върнатъ следъ пѣколко часа пакъ.

Нѣщо тайнствено става въ гората; вълшебна пѣсенъ се чува—пѣсенъта на нощта. Предава се лекъ шепотъ отъ дърво на дърво, отъ клонче на клонче, отъ листъ на листъ, потрепватъ горскитѣ цветя; тоя шепотъ се предава на поточето, а то на трептящитѣ звезди. Всичко приглася вълшебната пѣсенъ на нощта....

Млада хубава овчарка подарва стадо овце. Тихо стѣпва по зелената покривка и не смѣе да наруши спокойствието на нощта. Набрала пролетни цѣвта отъ полето, мило китка вие, него да обдари. Но защо се бави толкова той?

Нѣщо заговаря въ нея, страшно предчувствие я обхваща. Озърта се неспокойна и сѣвнитѣ на дърветата започватъ да я плашатъ . . . Това трае мигъ само, защото пѣсенъта на нощта се замества съ пѣсенъ на душата . . .

Спомня си за щастливитѣ часове, които е прекарала, за чуднитѣ разходки въ гората, хванати ръка за ръка като две невинни деца, които гонягъ залазващето слънце между дърветата и за тихата цѣлувка по свилената и коса.

Потънала така въ сладки спомени, не забелязва, че времето лети, не чува гласътъ на нетърпеливитѣ звънчета на оцветѣ, тъй миль и емилтъ . . . Изведнажъ тя трепва. До ушитѣ и

достига пѣсенъта на миль човѣкъ, но тъй странно звучи тя въ нощта, сѣкашъ душа говори. Лехо се уросватъ невинитѣ клепачи и вцепенена застава да слуша. Да, мила и е тая стара добруджанска пѣсенъ, която разправя теллата на своитѣ чеди. Кавалтътъ съзани роми . . .

И като следъ бързъ замахъ на магическа прѣчка, овчартътъ прекърши своята пѣсенъ. . . .

Мигъ, два, царуваше въ тишината—пѣсенъта на безимена печаль

„Послушай ме мила, тъжна пѣстъ ти нося. Утре рано въ зорѣ заминявамъ оттаткъ Дунава. Дългтъ ме зове. Чакай ме азъ пакъ ще се върна.“

Съ умиха го гледаше тя. Този ли бѣше човѣкътъ когото любеше? Бледенъ като мрътвецъ, на чийто лице се отразяваше синевината на ясното небе. Тия черни очи, които тъй умело говорягъ, тая усмивка, която много казва, за сетенъ пътъ ли шикда тя?

—Не плачи, защото очитѣ ти ме горятъ, като жаръ на гола рана, салъ пѣсени пѣй и ме чакай. Гласътъ ти ще бѣде отнасянъ отъ тихия ветрець и до менъ ще стига, а всѣка трептяща нота ще ми срѣтва сърцето.

Подиряла глава на неговото рамо, тя не можеше дума да продума. Слушаше милиятъ гласъ, а съззи я задавяха и

Тихо е вредъ, салъ поточето продължава да пѣе своята пѣсенъ. То е вечно несело, не хай

Трептяха звездитѣ, трептяха трепитѣ, трептяха и тѣхнитѣ сърдца, а сега черъ воалъ ги е обвило — вуала на скръбта

Какъ тъгата се е разлѣла навредъ и като гъста мъгла е обвила всичко. Гората пожелтъла, като отслабнала и приbledяла девойка, владухтъ душа умора, дори овцетѣ съ наведени глави покорно вървятъ следъ нея, като че ли чувствуватъ нейната печаль.

Минаватъ дни, месеци, минава година—две. Сили ѣ не оставатъ. Тя чувствува какъ гасне нейниятъ животъ, нейната младостъ. Представитъ и се сцени изъ щастливи дни на невинни разходки, мили разговори като на болна въ предсмъртния и часъ. Рассъдѣхтъ и отслабва и започва да вижда само това, което я интерес-

сува—себе си и него. Надеждата само я крепи,
но дните летят, летят

Оттагъхъ вѣковиятъ старъ Дунавъ, бу-
ратата на живота се вие надъ морната земя. Тамъ
вѣкъде далеко отъ градския шумъ се ямира
беденъ гробъ, въ който почива трупа на щаст-
ливъ овчаръ, който дужь продължава да живѣе
—сѣгътъ сѣрѣза любовта му и я пазя отъ чер-
нитѣ гарвани, които се вичатъ надъ нея.

Съкрушена овчарке, очаквай завръщането
на твоя другарь, чакай да се върнатъ първитѣ
пролетни дни въ които повѣрва въ доброто и
обикна Бога! Чакай да се върне човѣкътъ на
когого дължеше всѣхъ щастливи часове, часай
овчарътъ. Не чувствувашъ ли, че всичко е мър-
тво? Гората не е зелена, поточето престана да
шуми; трева никъде нѣма и черно було е об-
гърнало трептящитѣ звезди. Вредъ е тъмно, глу-
хо. Вредъ царува нощта . . .

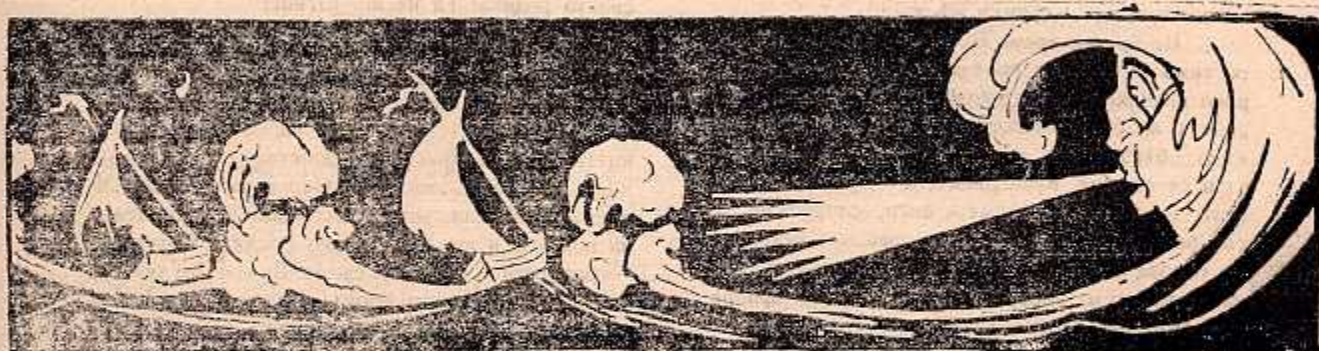
Сибилла Гунледъ

З А Л Ъ З Ъ.

Катъ лека вѣдишка гасне деньтъ
Но тоя пътъ залѣза с тѣй бледъ—
Подплашени чайки нейде отлитатъ,
Смутенъ и залутанъ е тѣхния полѣтъ.

Тая нощъ ще бѣде по скръбна и тъмна:
Безъ печалната луна и трепетни звезди;
Вълнитѣ тихо ще пѣятъ пѣсень прокобна,
Ще чуе се плача на нови тѣли.

Г. Велева

Блага Александрова

Александръ Блокъ

(Фрагментъ)

Россiя—Сфинксъ. Ликуя и скорбя,
И обливаясь черной кровью,
Она глядитъ, глядитъ, глядитъ въ
тебя

И съ ненавистью, и съ любовью.

Въ последний разъ—опомнись
старыя мiры!
На свѣтлыя мiръ труда и мира,
Въ последний разъ на свѣтлый брат-
скiй пиръ
Сзываетъ варжарская лира!

А. Блокъ.

Между съвременитѣ поети въ нова Русия,—
Есенинъ, Брюсовъ, Сѣверининъ, Мережковский
Еренбургъ, Бунинъ, Гумилевъ, Бѣлый и др., заедно
съ имената на двѣтъ известни поетеси—Анна
Ахматова и Зинаида Гипиусъ—Александръ Блокъ
заема едно отъ първитѣ мѣста.

Въ кратко време Блокъ можа да се наложи
не само въ руската поезия; той е поетъ съ ми-
рово значение. Безразлично, дали ще се нарече
„поетъ на болшевишкитѣ дни“—или ще се числи
къмъ „бѣгълцитѣ“ отъ светата Русь. Противоре-
чието се схваща. Кръщаванъ, величанъ, възна-
ванъ, ту съ символизма и експресионизма, ту
съ „болшевиизма“—Блокъ—единъ отъ истински-
тѣ синове на руската земя—остава поетъ, го-
лѣмъ поетъ на настроени и твърческо прозрѣ-
ние. Може да е билъ това, или онова, но Блокъ
преди всичко и надъ всичко е поетъ самобитенъ
и силенъ. И въ онази рѣзка светлина на мисль
и чувство, която отлъчаватъ циклитѣ: „Карменъ“,
„На перепутьѣ“, „Скиты“, „Стихи о прекрасной
дамѣ“, главно неговитѣ „Двѣнадцатъ“ и пр... е
той самия. Въ своето поетично дѣло Блокъ дава

само своята интуиция за нѣщата, своето дълбо-
ко, прочувствувано, поетическо вѣруе.

Известно е, въ творческата интуиция на
истинскитѣ поети има пророчество. Въ часове на
такава интуиция Блокъ прозрѣ бъдащото на
своята родина: Тя не ще загине!

— Пускай заманитъ и обманеть, —
Не пропадешъ, не сгнешъ ты,
И лишь забота затуланитъ
Твои прекрасныя черты.

Родната, страданието на човѣка, страда-
нието изобщо, красотата, собствената му обич-
мѣка, са нѣща, които са направили отъ Блока-
поетъ. За Русия, както самъ изповѣдва, е готовъ
на подвигъ и кръсть. И ако Русия е вѣрата му
—красотата е неговата съдба. Вроденото чувство
за красота у естета Блокъ, граничещо до болез-
неностъ, се превръща въ копнежъ и болка. Той
търси хубавото въ живота съ една никога неу-
толена напълно жажда, търси го и намира, на-
мира го, и търси въ единъ непрекъснатъ спи-
ралъ—въ всичко и винаги. Не фиктивна измисла-
ца за него е то.

Хубавото за Блокъ е същностъ, потреб-

ност, като въздуха за дилация. Все тази красота го кара да търси въ любовта онова, което е свърхсвистъ за него. Родната, красотата, любовта, страданието са живия нерв въ психитѣ на Блокъ. Основни чувства у човѣка, които въ началната си същност се сливатъ, у Блокъ звучаватъ изедно, като основенъ мотивъ въ стиховетѣ му.

Кое кара, напр., Достоевски да каже: „Русия, красотата ще спасятъ свѣта“—или Андрей Бѣлий — „Вся надежда мѣра дочь бѣлой Леди-красоты“—?

Страданието, духа на хубавото, на истината на свършенното добро живятъ у всѣки човѣкъ. Особено чувството за хубавото не липсува и у дивака. У всѣкого живѣе то, но всѣки различно го намира и глѣдно—изживява по своему.

Въ грубо практическия животъ Блокъ влиза своя смисълъ и отношението. И почватъ сличатата, едни следъ други, натрупва се болка надъ болка, стихъ следъ стихъ—до страннитѣ „Двѣнацать“, поема, въ която ни дава своята скъпо намѣрена вѣра, намѣрена съ цената на животъ, преминава въ търсене и страдание.

Всѣки стихъ, всѣка дума дори — у Блокъ има непредаваемъ чаръ. Всичко е съвъ у него—яркъ, изживѣнъ въ живота. Още въ своята юнностъ той предчувствува своя съвъ, предчувствува красотата, бъдащата мъка, предчувствува всичко онова, за което ще трѣе по-късно:

— Предчувствую тебя; года проходятъ мимо —
все въ обликѣ единомъ предчувствую тебя...

После—Родната! У никой поетъ до днесъ, отъ древнитѣ до новитѣ, чувството къмъ родната не е изразено съ толкова сила и болка, както у Блокъ: „О, Русь моя, жена моя!“ — се обръща поета къмъ Русия. За хората, за поетитѣ родната е винаги „майка“—, нещо като „майка природа“; неизмѣнния спятель, който подхождаше тъй добре въ поезията на покойния Вазовъ, че дори и Яворовъ, странно, употребява този приетъ, стереотипенъ изразъ въ „Самота“.

— „О, Русь, жена моя! до боли намъ ясенъ долгий путь,
Нашъ путь стрелой татарской воли пронзалъ
нашъ груди!
Нашъ путь степной, нашъ путь въ тревогѣ
дальной,
Въ твоей тоскѣ, о Русь!...“

Русия е блѣскавъ мощенъ образъ въ много отъ стиховетѣ на Блокъ. Той я обича за степта ѝ, за пѣснитѣ ѝ, за сивитѣ ѝ селски къщи, за мизерията на хилядитѣ бедняци въ нея, за широкитѣ ѝ и волни рѣки, обича я за и съ всичко хубаво и лошо, което има тя, обича я дълбоко, неизмѣнно най-после за тежкия кръстъ, който понесе сама въ последно време. Чувството къмъ родната е мощно, тече и прелива бреговетѣ си, като водитѣ на широкия Донъ. Блокъ вижда, неизвѣрвянъ пътъ, въ далечната — нова

тревога и нова мъка. Но той не се бои за нея. Блокъ не умѣе, навѣрно не иска да я жали. Нека Русия отдаде своята красота на какъто нека зародѣй. Тя нѣма да загине! Така твърдо вѣрва той въ силата ѝ:

— Россія, ширкая Россія,
мнѣ избы сѣрыя твой
твой мнѣ пѣсни вѣтровья,—
какъ слезы первыя любви!

Кога трѣе за Русия, Блокъ цѣлъ се слива съ народа си, съ земята си. Въ Русия той намира върховното добро. Русия—волната широка, пресъпна и свята Русия — е неговата вѣра. Страшнитѣ и дългъ пътъ не плаши. Невъзможното става възможно и дългитѣ пътъ става лесъ, кога:

— Когда блеснетъ въ дали тревожной
Мгновенный взоръ изъ-подъ платка,
Когда звенитъ тоской острожной
Глухая пѣсня ямщика.

Трѣбва да се стигне до край. Ще се озарятъ съ кледи степнитѣ далчини, и въ степния пожаренъ димъ наново ще се кръстосать доброта и здото!—Двѣнацать! Широка пожаръ се носи надъ Русия, Блокъ вижда: носи се той напредъ, широко въ страни, а светли мисли топятъ мъката:

— Явись, мое дивное диво, быть светлымъ
Меня научи — неможеетъ сердце жить покоемъ.
Не даромъ тучи понеслись. Доспѣхъ тяжелъ, какъ
Передъ боемъ Теперь настала твой часъ: молись!

Идеатъ дитѣ на новото, на кървавата обнова. Това което се постигна не носи покой въ душата на Блокъ. Русия изнемогва въ своята ненадмината болка, въ своето земно и надземно страдание. Не презъ тукъ бе пътъ на славянина, но и презъ тукъ трѣбва да мине той, за да види самъ, че не отъ тукъ е неговия пълъ. При все, че Блокъ пише на едно мѣсто:

— Не тронемея, когда свирепый гуинъ
Начнетъ въ карманахъ труновъ шарить,
Жечь города, и въ церковь гнать табунъ
И мясо бѣлыхъ братьевъ жарить.

Защо Блокъ назова болшевикитѣ съ това име?

— Тѣзи нови страшни апостоли въ „Двѣнацать“ трѣватъ безъ Неговото име и кървавия гнетъ на тѣхното безумие е толкова да лезъ отъ светлото жертвуване на апостолитѣ. Жертвитѣ са дадени. Направено е всичко, което могло да се направи: Гладъ, бесърдечие, кръвъ грѣхъ. Нѣма престъпление, което да не извършено. Потъпнано, преобърнато, погубено е всичко. Тъмни хора, като въ нѣкакво страшно заклинанье се движатъ, носятъ се тѣ напредъ и вѣрватъ, вѣрватъ, вѣрватъ... Доброто искратана „Бога въ живия човѣкъ“, не са угаснали въ тѣхъ.

Човѣшкото, хубавото е само опетнено при опитването да се премине на „блѣнувания брѣгъ“

Въ тѣхъ, у тѣхъ всички „дванадесетъ“ гори она трагиченъ въпросъ—може ли да си позволи човекъ?—въпросъ, който довежда Разкольниковъ до престъпление, който кара Иванъ Карамазовъ да не приема свѣта, въпросъ най-после, който убива съ последствията си Ставрогина.

—„И только ехо отликается въ домахъ, только вьюга дальнымъ смѣхомъ заливаются въ свѣтахъ... Трахъ, тахъ, тахъ...“ Така вървятъ, вървятъ тѣ напредъ, а предъ тѣхъ невидимъ въ свѣжнитѣ вихри върви светлия Христосъ, съ вѣнче отъ бѣли рози, този, който води презъ грѣхъ и ужасъ—къмъ познание и светлина. Това бѣше кръсть за Русия—нейния тежкъ кръсть! Какво отъ това? Може би и възкресението и днитѣ ѝ следъ него—да са по светли отъ всѣкога. Кой знае! Но страданието е, което свързва хората, което ги приковава къмъ живота.

Съ своитѣ чудни „Дванадцать“ Блокъ каза своето вдъхновено слово за Русия—на свѣта, следъ Достоевски: тя нѣма да загине!

Друго. Друга страница въ поезията на Блокъ. Не съществува поетъ почти, отъ голѣмитѣ до малкитѣ, който да не е пѣлъ за обичъ. Отъ стиховетѣ на Блокъ се вижда, колко богати личенъ миръ на чувства и вдъхновение е ималъ поета. Значителна връзка въ живота на Блокъ е връзката му съ Любовь Менделеева (дъщеря на известния ученъ-Менделеевъ). Забулеа тайно остава чувството на Менделеева къмъ Блокъ, но нейния образъ е даденъ въ светлина и съ странна загадъчностъ почти въ всѣхъ стихъ на „интимна сърдечностъ“. Въ Л. Менделеева той търси своето „щастие“; за нея разплъва много отъ вътрешния си жаръ, за нея пропلياва много отъ силитѣ си. И безъ да иска той вижда затворенитѣ ѝ уста и тѣхната загадка го мами и влече. Той трѣбва да узнае тайната имъ; мъчаливата красота на Л. Менделеева му говори безъ думи, но самъ предчувствува, че въ бѣлата светлина, която я обгрѣща се топятъ и сливать хиляди багри—и жълтата страсть на есенъ и алена кръвь на разбунена кръвь и черния цѣтъ на престъплението и смъртъта— („черная кровь“). Напрасно се сили да намѣри права ниша въ тази сложна мрежа. Все пакъ пѣсенята на Блокъ е много възторжена, той още е твърде младъ, но все по-често въ нея потръпва ужаса на самоирония и невѣра. Тя е прекрасна. Но защо въ светлото сияние на ситѣ ѝ прекосва погледа на змия, погѣкога?

„Защо обитѣ на Солвейгъ мятатъ понѣкога зли искри“? Безумие обхваща поета предъ тази многолика бездна.

„Ты свята, но я тебя не верю!“ И все пакъ той търси спасение отъ нея пакъ у нея. Невѣрата не е въ сила да спре порива. Съ тихо, но дълбоко примирение и съ смѣлчана болка се топа чувството въ „Ишу спасенье“;

—Ишуспасенье. Мои огни горятъ на высяхъ горъ.
Всю область сзарили. И ты въ дали!
Но ты ль? Ишу спасенья, въ тебя спасенья...

Кое разкъсва страннитѣ отношения съ Л. Менделеева, или тя сама си отива—не се знае. Прочее, само действително преживѣната мъка може да говори тѣ сърдечно и топло, както въ следното стихотворение—отъ време на душевния разладъ съ Л. М.:

—О доблестяхъ, о подвигахъ, о славі,
Я забывалъ на горестной землѣ,
Когда твое лицо, въ простой оправѣ
Передо мной сіяло на столѣ.
Но день пришелъ, и ты ушла изъ дому,
Я бросилъ въ ночь завѣтное кольцо —

Летѣли дни, крутись проклятымъ росмъ...
Вино и страсть терзали жизнь мою
И вспомнилъ я тебя предъ аналоемъ
И звалъ тебя, какъ молодость мою —

Ужъ не мечтать о доблести, о славі...
Все миновалась... Молодость прошла!
(отисъслекъ)

Обикновенитѣ, а иначе силни изрази въ една плавна протяжностъ отиватъ ни цѣлото мишорно настроение.

Нѣма възможностъ да се цитира цѣлото, но това е, може би, едно отъ най-хубавитѣ стихотворения на Блокъ. Отъ момента, „когато той хвърля въ ноцта заветния прѣстенъ“ и все още напрасно я зове, мъката на поета става остра, нетърпима. Сили се да я забрави той въ трактира, или въ многото нови образи, срещнати въ живота.

Една Карменъ, за която пише: „съ цената на живота си тя ще му заплати за любовта. („Цѣною жизни ты мнѣ заплатишь за любовь“), и на примѣръ, прекосва днитѣ му, като мълния, свѣтлавично, рѣзко: „О, Карменъ, мнѣ печально и дивно, что приснился мнѣ сонъ о тебѣ“. Карменъ е бурната вълна въ стиховетѣ на Блокъ. Горестни усилия да забрави и отмине съ изкуствено създавана илюзия за нови образи! Пакъ, презъ мългата на изнизани, безцелни години свети образа на Любовь Менделеева съ ведрина и загадка.

—Намира се въ ресторанъ. Иамъченъ, самъ-Илюзорнитѣ образи—край него. Въздухътъ —горещъ и душень. Нѣкакви пиянци крещатъ надъ маситѣ: in vino veritas!

Тукъ Блокъ вижда една непозната, която му напомня неговата странна Менделеева. „Гъвкавата коприна тѣха на древни повѣрния, той е прикованъ отъ близостъ и загадка. И му се струва, че нѣкакви тайни само нему са повѣрени, че нѣкакво слънце му е подарено и очи бездѣлни, сини цѣвятъ на далеченъ брѣгъ“:

—И каждый вечеръ другъ единственный
Въ моемъ стаканѣ отраженъ,
И влагой терпкой и танственой,
Какъ я, смиренъ и оглушенъ.

И каждый вечеръ въ часъ назначеный
(иль его только снится мнѣ)
Дѣвичий станъ, шелками схваченный,

Въ туманномъ движется окнѣ.

И вѣютъ дрезними повѣрѣями
Ея упругіе шелка...

И странной близостью закованный,
Смотрю за темную вуаль...

(Незнакомка)

И струва му се, че въ душата му лежи съкровище и ключа на това съкровище е врьченъ само нему. Следъ това идва опомнене и пакъ търсене въ безпамятство средство да се залѣе съ нѣщо болката:

Ты, право, пьяное чудовище!
Я знаю: истина вь вѣнѣ.

Въ този последенъ стихъ въ „Незнакомка“ има безизходностъ; звучи горчивия смѣхъ на шута, който забавлява себе си съ унижение на собствената мъка. Поетътъ много добре знае—нѣма щастие. Живота е ненужно изживѣнъ, разказанъ. Само първата любовъ се присъхва и всичко, което паметта се старае да събере, пропада въ безумнитѣ години. Само вечеръ, въ тишината, кога се намѣри самъ въ стаята и на светлината на ламбата се мѣчи, томи отъ обиди, синия призракъ на любимата минава призрачно предъ него. („Все, что соберетъ мнѣ старается...“)

Или, намира се на балъ. Студенъ и чуждъ за чуждото веселие. Всредъ смѣсенія шумъ на звуци, гласове, той спомни нея—и различава за мигъ задъ пѣсенята на цигулкитѣ, нейния гласъ—някъкъ и грьдежъ—отъ пѣкога! Вижда блѣсъкъ отъ миналото, макаръ отишло си завинаги. Цѣлото минало, може би, присъствува въ спомена, за да напомни чрезъ щастieto на другитѣ—неговото собствено отъ пѣкога. (На балѣ)

И пакъ трактиръ, вино, минутна заборава:

Я пригвожденъ къ трактирной стойкѣ.
Я пьянъ давно. Мнѣ все--равно.
Вонъ счастье мое--на тронѣхъ
Въ сребристый дѣмъ унесено...

Щастieto е потънало въ снѣга на времевата, въ далечината на вѣковетѣ. И все по-тихъ, примиренъ и затворенъ въ себе си остава Блокъ. Пѣсенята му става бавна, проста и величава въ тази простота безъ ефектъ и краски, но съ безкрайна глѣбина.

Уморенъ, той се пита съ равнодушие и презрение къмъ себе си--що е живота? Прекрасна пролѣтъ, или една безмислица?—„Свѣтъ, улица, фонарь.“ Ще умрешъ, и ако оживѣешъ ще намѣришъ пакъ същото на земята:

Аптека, улица, фонарь! Или въ „Ночь, какъ ночь“:

Ночь, какъ ночь, и улица пустынна.
Такъ всегда!
Для кого же ты была невинна
И горда?

Лишь сырая каплетъ мгла съ карнизомъ...
Я и самъ
Приготовлюсь бросить злобный вызовъ
Небесамъ...

Всички на свѣта знаятъ—нѣма щастие на земята; и кой пътъ стискать пистолетъ. И кой пътъ, смѣейки се и плачейки, отново живѣять? --денъ, какъ денъ,—вѣдъ рѣшена задача:

--Всѣ умрутъ.

Това е едно отъ онѣзи настроения на безразличие и суха болка у поета, когато чувствува, че не съществува нищо друго на тази земя, вѣнъ отъ обикновенитѣ сиви дни и безмислицата на неизмѣнната смъртъ--на края.

Нему е странно, като спомня за „пожаръ, горѣлъ нѣкога въ душата“, да чувствува лѣха на отминалъ сънъ, когато щастieto му се виждо толкова невъзможно и невѣрно; почувствува въ себе си болень и старъ за нови възвѣненія. За нѣкакви искри--последнитѣ отблѣсъци на една застиваща страсть--споменава въ едно отъ къснитѣ си стихотворения. Струва му се, че би могло да избухне новъ пожаръ--отъ тѣзи искри:

—Не затѣмъ величалъ я себя палладиномъ,
Не затѣмъ вѣдъ и ты приходила ко мнѣ,
Чтобы только рыдать надъ потухшимъ каминомъ
Чтобы только рыдать при умершемъ огнѣ!

Нѣтъ! Въ волѣ еще бродятъ послѣднія искри,
Есть огонь, чтобы вспыхнуть пожары!

Но едва ли е вѣра тази самоизама и самовнушение.

„И въ своята вѣра самъ не вѣрвамъ азъ“ --би могълъ да се изрази по-нататкъ Блокъ, като нашия Дебеляновъ.

Блокъ умѣ неподражаемо, въ откровение да предава настроението на утрото, на обикновеното петербургско, сиво утро, пѣсенята на сѣвжнитѣ вѣялицы, на зимата. Особено, чисто, свое „Блоково“, чувство има той къмъ снѣга и ноцта.

Светлината и тъмнината го привличать като силни контрасти. Може да пѣе стихийно, цѣлъ въ тревога за Карменъ, може да стихне и види, какъ трагиченъ е най-обикновения човекъ въ своитѣ нужди и неволя. Може да звѣнѣтъ на ручей стиховетѣ му въ новетѣ на тази, която остава далечна за него, както е била, но и да види страданието на хиляди бедняци край него, умиращи безъ хлѣбъ. Блокъ нѣма погледъ само за своето страдание. Той умѣ да вижда истината на най-обикновенитѣ нѣща, Човѣшката мизерия, живота на онѣзи, които работять по цѣлъ денъ и ноцъ, и са научени да търпятъ и лѣгать гладни, да търпятъ и пригльщатъ горчивия свой хапъ на живота, го кара да забрави своето егонистично търсене на щастие--тукъ на тази тъжна и мизерна земя. Петроградъ. Блудния градъ е страшенъ. Бедняцитѣ са безъ хлѣбъ. Прѣстенъ отъ страдание обвива свѣта. Блокъ

Кенънски

чувствуваша въ сърцето си болката на хилядитѣ, останали въ този часъ безъ покривъ и хлѣбъ. И пита: „Ты видѣлъ ли детей въ Парижѣ, или нищихъ—зимой на мосту? Има трудъ, сълзи, унижение въ сѣта. Има студъ, зима, скотско озвѣряване, кога се изчерпять силитѣ на търпение. Какво отъ това, като се престъли?“

— Тукъ една снѣжната вийлица ще подари своята студена ласка на умрѣла беднячка, нѣкъде на тавана, и презъ ступеното стъкло за сетенъ пътъ ще я обсипе съ леденитѣ си бисери; тамъ умира сирота—майка на желѣзопътнитѣ релси, а отсреща—задименитѣ жълти прозорци на фабрика се смѣятъ нахално, дръзко, прибрали и залгали въ своя жълтъ затворъ хиляди нещастници. Сърцето на Блокъ е отворено за тъмнитѣ сърдца на трудящитѣ се. Настѣпва тѣй часа на здрача, на светла вечерня въ душата и въ творчеството на Блокъ. Заживѣва съ страданиято на другитѣ. Нищо отъ това, че живота тече и изтича, че „прошумява и си отива отъ него—въ нѣкаква безпомощна яснота“. Какво отъ това? Нему е добре въ тази яснота, при все, че живитѣ часове, които му оставатъ още му носятъ нова мъка.

— Какво отъ това, че нѣкакъвъ забравенъ свѣтъ отъ далечината и все пакъ близо край него, шепне, като стара гадалка тъмни слова? —Свѣтътъ на собственитѣ му творчески настроения отъ едно мигало, останало далече задъ него. При все, че ~~мисленитѣ~~ творецъ е творецъ, изразител само на собствения си миръ; Но Блокъ е спиталъ единъ пътъ ~~мисленитѣ~~ и горчилката на този „миръ“. Тѣй, несетно идва—вечерята за него, както казахъ.

Алчуцъ и ненаситенъ си отиде Блокъ отъ живота. Ненаситенъ и алчуцъ за вѣра, добро красота, ~~мисленитѣ~~ нѣща, съ които страда и за които приживѣ „разлика душата си—на кръсть“. Кашкитѣ кръвъ, които падатъ отъ кръста на земята, ако трѣбва да се изразя фигуративно, са пѣснитѣ на Блока за руската земя, за земята изобщо.

Изключителнитѣ условия, при които е осъдено да живѣе и се развива нашето откъснато Поле са отчасти причината да се даде казаното до тукъ за Блокъ, като фрагментъ—импресия.

Тудоръ Вияну

Изкуство и игра.

Следъ като доказа продължително, че изкуството е едно разнообразие на играта, К. Гросъ, изпитателят, които е събралъ много удостоявания за основаване на тази гледна точка, чувства нужда да съкрати общността на своето изречение, обяснявайки, че само естетическата емоция е единъ частенъ случай на играта, когато художественното творчество е по скоро единъ действителенъ трудъ и една сериозна тема на живота. Отъ времето на Кантъ до сега съ голѣма настойчивостъ се е повторило, че изкуството представлява единъ случай на „безцѣлна крайностъ“ и, че то е безкористна дейностъ.

Гросъ определя, обаче това уверяване, показвайки, че само естетическата емоция се удовлетворява, когато художественното творчество дава примеръ на една дейностъ въ която субектътъ се направлява къмъ една по-далечна цѣль, отколкото моменталното му приложение, а именно тъкмо къмъ творението.

Къмъ тази цѣль художникътъ се отправя използвайки една техника и надявайки се, че ще упражни нѣкакво влияние върху своята публика.

При всичкитѣ тѣзи свойства, художественното творчество прекрачва собственитѣ кръгъ на естетическото, и се доближава до труда.

Но следъ като се е установило правилото, може да се забележи и разликата.

Тѣй показва Гросъ, че ако въ свършения художникъ творчеството се различава отъ емоцията, за да се доближи до труда, въ примитивниятъ художникъ се стреми да се слѣе съ емоцията за да се доближи до играта.

Примитивниятъ танць, които се свързва съ музика и поезия, действително има публика, обаче изпълнителитѣ първо тънчуватъ за свое удоволствие.

Вѣроятно е, че епическия разказвачъ на своята фантазия, тѣй както и примитивниятъ изобразителъ извлича единъ мотивъ на удоволствие отъ рѣчни-

тъ упражнения, които ги практикува.

Удоволствието изхождайки отъ способността не може да бѣде непонятно нито на свършения художникъ тѣй като умората на труда му често пъти се проявява чрезъ пълно съвеселостъ отражение на играта.

Така усвършенствувани работитѣ и заживѣли въ пунктъ, читателятъ не трѣбва да изпуска изъ предъ-видъ, че теорията на изкуството, като игра е една теория на естетическата емоция на Гроса.

Знае се по какъвъ начинъ К. Гросъ е развилъ своето възрение. То дойде да попълни това на Х. Спенсеръ, което често пъти биде възраждано и също много тълкувано, че е срѣщналь нѣкъде безъ да си припомни къде (въпреки, че бѣше думата само за знаменититѣ „Писмо по естетическото възпитание“ на Шилеръ). Спенсеръ изработи една физиологична теория на играта.

Споредъ Спенсеръ висшитѣ животни, хранейки се по добре, отъ друга страна ползувайки се съ дна по-усложнене на и по разнообразна организация, която имъ допуска да държатъ въ почивка едни отъ функциитѣ си въ време кога упражняватъ другитѣ, лесно идватъ до единъ излишекъ отъ енергия, която трѣбва непременно да я изразходватъ. Разсипана енергията по такъвъ начинъ, акумулирана, се прави имитирайки сериознитѣ дествия на живота. Така се явава играта съ всичкитѣ нейни разнообразия, между които трѣбва да се счита и естетическата дейностъ. Тукъ, обаче се явава единъ доста тъменъ въпросъ за Спенсеръ. Това, което младиятъ индивидуумъ поддържа, играейки ту собствената му сериозна дейностъ, ту сериозната дѣйностъ на възрастнитѣ. Въ економията на Спенсеровата теория само първия случай може да се приложи съ схождение, защото само тѣй предполагаието на едни пътища толкова преминавани съ неравна енергия, щото излишека отъ нея

да може лесно да се излѣе потѣхъ (нервнѣ).

Остава обаче една страна не излечена: по какъвъ начинъ младото животно може да намери лесно и естествено употребяване излишеска на енергията, чрезъ подражаване на сериозности отъ практаката на възрастнитѣ. По-скоро бихме очаквали щото подражаванието на една толкова непонятно за детската на-

тура дѣйностъ, да не може да се осъществи освенъ чрезъ голѣмо обтягане и следователно да не може да влезе, по никой начинъ въ категорията на играта, съществениятъ характеръ на която да се развива безъ никакво насилие.

Прев И. Ев. Алексневъ

КРИЗА НА КНИЖНИНАТА ВЪ РОМЪНИЯ.

Единъ отъ първитѣ величави въ ромънската литература, г-нъ Викторъ Ефтиму, въ единъ отъ последнитѣ си фрагменти изъ живота на съвременната ромънска литература, надава тревоженъ вѣкъ за настъпналата вече криза на книжнината въ Ромъния, презъ последнитѣ нѣколко години.

Съ изключение на двата романа на писателя Лишу Ребряну („Iol“ и „Pădurea spanzurărilor“), както и тая на Ионель Тодоряну („Маделейнъ“), печатани презъ последнитѣ две години—други почти не се продаватъ.

А най-печалното се явява това, че до като преди войната Ардялъ купуваше най-много, днесъ е престаналъ почти да купува.

Не се продаватъ нито поезитѣ на Еминеску, нито прозитѣ на Каражиале, а Делаврачя като че ли не е съществувалъ.

Садояну днесъ нѣма повече читатели, откожото и преди петнадесетъ години.

Не се чете—заклучава г-нъ Викторъ Ефтиму, въпреки, че отъ всички краища на кралството ни се съобщава за духовенъ подемъ и че културата напредва.

КНИЖОВНИ ВЕСТИ ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

Отъ години време, ние нищо не знаемъ за книжовния животъ въ България. Ние сме лишени отъ единственитѣ вестители на културния животъ въ съседната намъ държава, за нейната нова литература, художество, културенъ животъ—вестницитѣ.

Ето защо, първиятъ литературенъ листъ падне ли между насъ, отъ ръка на ръка се носи и всѣки съ интересъ следи отъ край до край. И ние отъ тукъ, отъ тамъ, много ограничено знаемъ за плеада нови поети и писатели, изникнали въ полето на книжнината средъ оросенитѣ съ

кръв Балкани и полета на малка България. Въ литературния вестникъ „Глобусъ“, който излиза въ София, съ радостъ отбелзваме излизането на новитѣ творения, на известия намъ пбведецъ на селскитѣ неволи и шонси идилии—Елия Пелинъ—„Черни рози“, за която г-нъ Цветанъ Минковъ, въ същиятъ брой пише следното:

„Елия Пелинъ е билъ досега поетъ, пбвецъ на селската неволя и на селската радостъ. Ала ето, че авторътъ на „Герацитъ“ и на „Земя“ се явява сега предъ насъ и като мъдрецъ. Поетъ и мъдрецъ, изисканъ стилистъ отъ рода на Бодлера въ неговитѣ „Малки поеми“ и зрѣлъ, спокоенъ мислителъ.

Неговитѣ „Черни рози“ лххватъ съ странното благоухание на простото и великото едновременно. Съдържани, завърсени, силни, тѣ, всѣко едно поотдѣлно, представятъ по една мъничка мъдра пбсень, едно прелестно стихотворение въ проза.

Съ това Елия Пелинъ излѣзе изъ тѣснитѣ рамки на националното и дава перли съ общочовѣшко значение. Любовь, природа, животъ, смъртъ, социална неправда—всичкитѣ скрити гънки на живота са раздиплени предъ насъ въ тѣзи оздравителни шески, дадени въ една безужорпа форма, трептещи съ живия ритъмъ на едно сърдце, което мисли. Въ тѣхъ грѣе свѣтлината на вечността, и тѣкмо това, може би, най-много отъ всичко ги прази така безогветно примамливи и дивни.

Чернитѣ рози на Елия Пелина са белегъ за дълбокото, разнообразно и все още неулѣхнащо творческо вдъхновение на изкусния художникъ на селската мъка. И при все, че въ тѣхъ липсва селото, тѣ не носятъ бремето на чужди влияния или тъжния печатъ на подражението, а представятъ самобитни, значителни по изразъ и съдържание отливци на една богата и широка художническа душа.

Синтезъ на хубостъ и мисль, на поезия и мъдростъ, тѣ, като онази „безполезна чешма“, която поетътъ е видѣлъ въ гората, идатъ като чистъ и обиленъ изворъ въ бедния лесъ на българската поезия, за да го облъхнатъ съ ведрина и сила. Защото тѣ са белязани съ магията на словото и съ тайната на мъдростта“.

— Въ настоящитѣ книжки буквата „Ж“ замествае съ „Ъ“ защото при печатането имъ липсваше.

1850

1850

ЦЕНА 20 ЛВЙ

Тир. „Caliacra“ Bazargic